

3. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР : станом на 8 січ. 2025 р. URL: <https://surl.li/feooov> (дата звернення: 11.02.2025).

4. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 05.02.2015 № 157-VIII : станом на 14 трав. 2020 р. URL: <https://surl.li/nhtodk> (дата звернення: 11.02.2025).

5. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 07.06.2001 № 2493-III : станом на 1 серп. 2021 р. URL: <https://surl.li/fwldny> (дата звернення: 11.02.2025).

6. Городецька І. А. Корупційні ризики в діяльності органів публічної влади: поняття, ідентифікація, заходи усунення. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Юридичні науки». 2020. № 8 (30). С. 7–12.

7. Городецька І. Корупціогенні фактори в системі державного контролю в галузі охорони навколишнього природного середовища. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 8. С. 157–162.

ПОЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: ГОЛОВНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ

Рихлік Володимир,

кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри політичних технологій
Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана
м. Київ

Чубур Наталія,

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри політичних технологій
Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана
м. Київ

В сучасних суспільно-політичних процесах місцеве самоврядування слід розглядати з точки зору важливого елементу громадянського суспільства. В будь-якій державі – це провідна ознака демократії, реалізація на практиці конституційних прав і свобод громадян.

Тема дослідження є досить актуальною для України в політико-прикладному аспекті, враховуючи сучасні політичні реалії держави та тенденції подальшого формування і розвитку громадянського суспільства.

В нашій державі впровадження принципів місцевого самоврядування регулюється законодавством. Слід виділити Конституцію України, Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», Закон України «Про місцеві державні адміністрації» та інші закони та нормативно-правові акти. У статті 7 Конституції України був закріплений принцип місцевого самоврядування. Згідно з Конституцією (стаття 140), суть місцевого самоврядування зводиться до гарантованого державою права територіальних громад (жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста) та їх виборчих органів самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції та законів України [3]. Також органи місцевого самоврядування є самостійним елементом системи управління суспільними справами на територіальному рівні та не входять до системи державної влади [3].

Важливою віхою стало прийняття 21 травня 1997 року Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні». За цим законом, місцеве самоврядування є формою влади на місцевому рівні і передбачає створення органів місцевого самоврядування, які обираються народом на підставі загального, рівного та прямого виборчого права шляхом таємного голосування [6]. 15 липня 1997 року відбулася ратифікація Європейської Хартії місцевого самоврядування. Ця подія стала показником подальшої демократизації українського суспільства та наближення українського законодавства до європейських стандартів [2].

Переломним в історії становлення і розвитку місцевого самоврядування в нашій державі став 2014 рік. Саме в цей період була розпочата реформа місцевого самоврядування та децентралізації влади, яка мала потужний вплив на подальшу діяльність місцевих рад і виконавчих органів влади. Низка українських дослідників вважають цю реформу однією з найуспішніших в Україні [4, с. 102].

Головним детонатором децентралізації влади стає саме громадянське суспільство, являючи певну соціальну спільність населення, воно здобуває для себе нові можливості для реалізації свого потенціалу в політичній сфері [1, с. 223].

Реформа була спрямована на децентралізацію влади, розпочато процес створення нових територіальних громад. За мету розробники ставили ліквідацію диспропорцій у функціонуванні регіонів та створення умов для збалансованого розвитку всіх регіонів країни. Органи влади місцевого рівня отримали більшу кількість повноважень і фінансових ресурсів. Було розпочато процес створення об'єднаних територіальних громад. Останні об'єднували в собі кілька міст і сіл. Інтереси громадян на території об'єднаної громади мали представляти обраний голова, депутатський корпус та старости. У населених пунктах, які стали частиною об'єднаної громади, право жителів на місцеве самоврядування та надання послуг громадянам забезпечують обрані ними старости [5, с. 134].

Громади мали власний бюджет. На практиці це означало самостійні кроки щодо прийняття рішень та використання коштів, планування стратегії розвитку власної території. З метою економії коштів реформа передбачала зменшення кількості районних рад. Результатами започаткованої реформою децентралізації стало розширення повноважень місцевих рад. Це стосувалося сфери охорони здоров'я, соціального захисту населення, благоустрою території громади, розвитку освіти та культури, підтримка малого і середнього бізнесу тощо [5, с. 145]. Зазначені нововведення були закріплені на законодавчому рівні. Зокрема, був прийнятий Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» в новій редакції [6].

На думку дослідниці Садикової Є., існуючу систему місцевого самоврядування правильніше розглядати як динамічну систему, що породжена політичними і соціальними конфліктами інтересів та знаходиться в стані перманентної кризи. На сучасному етапі, на жаль, вона досить далека від стабільного стану та функціональної досконалості [7, с. 23]. Відповідальність за ефективність системи місцевого самоврядування несуть не лише органи

управління, які утворюють відповідну систему, але і члени територіальної громади. За таких умов необхідною вимогою є забезпечення тісної взаємодії між владними інститутами на місцях та громадянами.

У підсумку слід зазначити, що на сучасному етапі існує низка проблем, які пов'язані з функціональністю системи місцевого самоврядування. Зокрема, це недостатня фінансова підтримка, необхідно продовжити роботу щодо підвищення рівня участі громади у прийнятті рішень, відкритим залишається питання взаємодії з іншими суб'єктами влади та громадськими організаціями. Рішення цих проблем може допомогти покращити ефективність цієї системи та на практиці зробити більш функціональною роботу місцевих органів влади з метою забезпечення задоволення потреб громади.

Джерела і література:

1. Гройсман В. Б. Структурно-функціональна роль децентралізації влади у процесах становлення громадянського суспільства. *Ефективність державного управління*. 2015. Вип. 44(1). С. 221–229.

2. Європейська хартія місцевого самоврядування : Хартія Ради Європи від 15.10.1985 : станом на 16 листоп. 2009 р. URL: <https://surl.li/knwtwo> (дата звернення: 16.02.2025).

3. Конституція України : від 28.06.1996 № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://surl.li/pmvzpy> (дата звернення: 16.02.2025).

4. Ключевський В. І. Органи місцевого самоврядування в Україні: історичний аспект та нагальні проблеми сьогодення. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Державне управління*. 2019. Т. 30 (69), № 6. С. 102–108.

5. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації влади в Україні : колективна монографія / кол. авт. ; за заг. ред. Р. М. Плюща. Київ : РІДНА МОВА, 2016. 744 с.

6. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР : станом на 8 січ. 2025 р. URL: <https://surl.li/feooov> (дата звернення 16.02.2025 р.).

7. Садикова Є. О. Інститут представництва на місцях в умовах трансформації системи місцевого самоврядування в Україні : дис... канд. політ. наук : 23.00.02. Одеса, 2016. 205 с. URL: <https://surl.li/mkfkil> (дата звернення 16.02.2025 р.).

ФІНАНСОВА АВТОНОМІЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Хомінець Тетяна,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 081 Право
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
м. Ніжин
Науковий керівник – **Ірина Гєєць,**
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри політології, права та філософії
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
м. Ніжин

Мануела Золлер-Вінклер зауважує, що фінансова автономія є вирішальним фактором для зміцнення органів місцевого самоврядування. Місцеве самоврядування у розумінні Європейської хартії місцевого самоврядування можливе лише за умови надання органам місцевого самоврядування фінансової автономії в юридично обов'язковому порядку. Ключовими є два аспекти: з одного боку – гарантія наявності достатніх власних фінансових ресурсів, а з іншого боку – здатність незалежно приймати рішення щодо їх використання [1]. В Україні з цього приводу діяльність місцевого самоврядування регулюється потужною нормативно-правовою базою, а саме: Конституцією України, Законом України «Про місцеве самоврядування України», ратифікованою Європейською Хартією місцевого самоврядування та іншими законами та підзаконними актами [5].

У законодавстві України чіткого визначення поняття «фінансова автономія» не існує, тому науковці по-різному визначають поняття фінансової автономії. В. Кравченко вважає, що фінансова автономія – це самоврядування у сфері фінансів та основна форма реалізації принципів місцевого самоврядування